

Yaratıcılığın Destekleyen İlköğretim Öğretmenleri İndeksi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yaratıcılığın Destekleyen İlköğretim Öğretmenleri İndeksi Ölçeği*.
Turkish Psychological Scales. Retrieved from
<https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32870>

Özet

Yaratıcılık Destekleyen İlköğretim Öğretmenleri İndeksi Ölçeği, ilköğretim öğretmenlerinin sınıf ortamında öğrencilerin yaratıcılığını destekleme veya engelleme eğiliminde olan davranışlarını ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmış (adaptasyon) psikometrik bir araçtır. Ayhan Dikici tarafından 2013 yılında uyarlanan bu ölçek, öğretmenlerin pedagojik yaklaşımlarını, öğrenci başarısını teşvik etme düzeylerini ve yaratıcı düşünceyi destekleyen atmosfer oluşturma yeteneklerini değerlendirmektedir. Ölçek, 5'li Likert ölçeği formatında olup, toplam 33 maddeden ve 9 alt boyuttan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yaratıcılık, İlköğretim Öğretmenleri, Ölçek Uyarlama, Öğretmen Eğitimi, Öğretmen Davranışları, Likert Ölçeği, Psikometri, Faktör Analizi.

Yazarlar

Ayhan Dikici

Amaç

Ölçeğin temel amacı, ilköğretim kademesindeki öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında öğrencilerin **yaratıcılığını** ne ölçüde desteklediğini veya köreltmediğini belirlemektir. Bu araç, öğretmenlerin yaratıcılığı teşvik eden yaklaşımlarını, özellikle de öğrencilere başarı odaklı yaklaşım, esneklik sağlama ve sorgulamayı özendirme gibi kritik boyutları değerlendirmek için geliştirilmiştir.

Uyarlama çalışması, orijinal ölçeğin Türk kültürüne ve eğitim sistemine uygunluğunu sağlamak, geçerlik ve güvenilirlik kanıtlarını sunarak ölçeği Türkçe literatüre kazandırmayı hedeflemiştir. Bu sayede, Türkiye'deki eğitim araştırmalarında öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme davranışlarının standart bir araçla ölçülebilmesi sağlanmıştır.

Yapı

Ölçek, öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme düzeylerini çok boyutlu bir yapı altında incelemektedir. Bu yapı, sadece teşvik edici eylemleri değil, aynı zamanda yaratıcı potansiyeli kısıtlayıcı olabilecek yargılama ve hayal kırıklığı gibi olumsuz boyutları da kapsamaktadır. Ölçülen temel yapı, öğretmenin sınıf yönetiminde ve ders işleyişinde öğrencilere sunduğu **pedagojik iklimdir**.

Bu yapı, başarı odaklı verme, güdüleme, esneklik sağlama ve değerlendirme biçimleri gibi 9 farklı

alt boyutta detaylandırılmıtır. Bu boyutlar, yaratıcı düşüncenin gelişimi için gerekli olan psikolojik güvenliği ve özgürlüğü sağlayan öğretmen davranışları temsil eder ve yaratıcı destekleyen bütüncül bir bakış açısını sunar.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla yapılan analizlerde güçlü psikometrik kanıtlar elde edilmiştir. Örneklem yeterliliğini gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri **.925** olarak bulunmuştur, bu da verilerin faktör analizi için mükemmel düzeyde uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca, değişkenler arasındaki korelasyonun anlamlı mı? test eden Bartlett Küresellik Testi (Bartlett Test of Sphericity) değeri 6230.061 (serbestlik derecesi: 990) ve p değeri **.000** olarak tespit edilmiştir, bu da faktör analizine başvurulabileceğini desteklemektedir.

Açıklayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda, **Varimax dik döndürme** yöntemi kullanılmıtır. Bu döndürme sonrasında elde edilen faktör yük değerlerinin **.392 ile .779** arasında değiştiği rapor edilmiştir. Faktör yüklerinin bu aralıkta olması, maddelerin ilgili alt boyutlara güçlü bir şekilde yüklendiğini ve ölçeğin yapısal geçerliğinin yüksek olduğunu işaret etmektedir.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılığını değerlendirmek için **Cronbach Alfa katsayısı** hesaplanmıştır. Ölçeğin tamamından elde edilen toplam Alfa katsayısı **.94** gibi oldukça yüksek bir değer olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin genel olarak mükemmel düzeyde güvenilir ve iç tutarlılığına sahip olduğunu göstermektedir.

Alt boyutlar incelendiğinde ise en düşük Alfa katsayısı **.57** olarak rapor edilmiştir. Bu değer, bazı alt boyutların iç tutarlılığını kabul edilebilir sınırlarda olduğunu gösterse de, ölçeğin bütünü ele alındığında elde edilen yüksek güvenirlilik katsayısı (.94), aracın genel ölçüm kararlılığını yeterli olduğunu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek, yapısal olarak **9 alt boyuta** ayrılmı ve toplam **33 maddeden** oluşmaktadır. Bu çok boyutlu yapı, öğretmen davranışlarının yaratıcılık üzerindeki etkilerini farklı açılardan yakalamayı amaçlamaktadır. Faktör yapısı, orijinal ölçeğin yapıyla tutarlılık göstermektedir.

Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan ve yaratıcı destekleyen öğretmen davranışları temsil eden alt boyutlar ve bu boyutlara ait madde sayıları aşağıdaki gibidir:

Bağımsızlık (2 m)

Bütünleştirme (4 m)

Güdüleme (3 m)
Yargılama (4 m)
Esneklik (4 m)
Değerlendirme (3 m)
Sorgulama (4 m)
Fırsat verme (4 m)
Hayal kurma (5 m)

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: 33 maddeden oluşan, 9 alt boyutlu, öz bildirim (self-report) ölçeği.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama çalışması).

Hedef Popülasyon: İlköğretim Öğretmenleri.

Yaş Grubu: Yetkinler (Öğretmenler).

Popülasyon Detayları: Türkiye'de görev yapan ilköğretim kademesindeki sınıf öğretmenleri.

Test Metodolojisi: 5'li Likert ölçeği (1= hiçbir zaman - 5= her zaman) kullanılarak derecelendirilmiştir. Yüksek puanlar, öğretmenlerin yaratıcılık destekleme eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Cronbach Alfa, KMO, Varimax, İlköğretim, Öğretmen İndeksi, Eğitim Bilimleri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi Mevcut Değil (B/M/D)

Kurum E-posta Adresi: adikici@nigde.edu.tr

Yazışma Adresi: B/M/D

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması **2013** yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin ticari kullanım ve izin durumları için sorumlu yazar Ayhan Dikici ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Akademik çalışmalarda kullanım genellikle referans gösterme şartına bağlıdır.

Makalenin orijinal bağlantısı: kuyeb.com

The original PDF can be downloaded here: yaraticiligi-destekleyen-ilkogretim-ogretmenleri-indeksi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Dikici, A. (2013). **Yaratıcı Destekleyen İlköğretim Öğretmenleri İndeksi Ölçeği'nin** Türkçeye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 307-324.

Yaratıcı Destekleyen İlköğretim Öğretmenleri İndeksi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek, 9 alt boyut ve toplam 33 maddeden oluşmaktadır. Derecelendirme 5'li Likert tipindedir (1= hiçbir zaman - 5= her zaman).

Bağımsızlık (2 m)

Bütünleştirme (4 m)

Güdüleme (3 m)

Yargılama (4 m)

Esneklik (4 m)

Değerlendirme (3 m)

Sorgulama (4 m)

Fırsat verme (4 m)

Hayal kırıklığı (5 m)